

نگاهی به دائرةالمعارف زن ایرانی

اشاره:

مهم‌ترین ویژگی دائرةالمعارف زن ایرانی، بدیع بودن و جذابیت موضوع آن است. گرچه این کتاب ادعا ندارد که اصول دائرةالمعارف نویسی را به طور کامل رعایت کرده، ولی به عنوان اولین تلاش در این راه، بسیار ارزشمند است. پیش از این در شماره ۷۷ و ۷۸ مجله شرح کامل میزگردی که در «خانه پژوهش قم» درباره این دائرةالمعارف برگزار شده بود آوردیم، چنان که در شماره ۸۴، کتاب ماه کلیات در میزگردی که با حضور آقای دکتر اجتهادی سرپرست دائرةالمعارف تشکیل شده بود، به تفصیل به آن پرداختیم. اما نگاه آقای محرابی متفاوت است و بیشتر با توصیف‌های آماری به این اثر مرجع پرداخته‌اند.

«کتاب ماه کلیات»

● معین‌الدین محرابی

مؤلفان

اسامی «مؤلفان، مشاوران و ویراستاران» دائرةالمعارف زن ایرانی ۱۲۱ نفر ذکر شده که اسامی ۷ نفر تکراری و از این رو تعداد این افراد بالغ بر ۱۱۴ نفر می‌شود.

مؤلف ۸۰ نفر / مؤلف، ویراستار ۵ نفر / مؤلف و از مسئولان دائرةالمعارف ۵ نفر / مؤلف، مشاور ۱۲ نفر / مشاور ۱۲ نفر. از مجموع ۱۱۴ نفری که در سطور فوق از آنان یاد شد، مقالات ۱۰۰ نفر آنان در دائرةالمعارف درج گردیده است.

مؤلفان و تعداد مدخل‌ها

با احصایی که انجام گرفت، معلوم گردید که در دائرةالمعارف زن ایرانی حدود ۱۷۰۰ مدخل آمده که نویسندگان و تعداد مدخل‌هایی که آنان ارائه نموده‌اند به قرار زیر است:

۱. شهرین گودرزی رشدیه (۱۳۳ مقاله)
۲. علیرضا اقتداری (۹۶ مقاله)
۳. هومن فرهی (۸۷ مقاله)
۴. اسدالله معظمی گودرزی (۷۷ مقاله)
۵. اصغر اسماعیلی تازه‌کندی (۴۲ مقاله)
۶. هومان شمس (۳۶ مقاله)
۷. مینا احمدیان (۲۸ مقاله)
۸. مریم جعفری نائینی (۲۶ مقاله)
۹. فرخنده خسرویانی (۲۶ مقاله)
۱۰. نادره جلالی (۲۵ مقاله)
۱۱. پرویز ورجاوند (۲۳ مقاله)

● دائرةالمعارف زن ایرانی (ج ۱): آب - دیه / به سرپرستی: دکتر مصطفی اجتهادی؛ دبیر و سرپرست بخش مدخل‌گزینی: محسن بهلولی فسوخودی؛ سرویراستار: اسدالله معظمی گودرزی. - چاپ اول: تهران، ناشران: مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری، بنیاد دانشنامه بزرگ فارسی، ۱۳۸۲، چهل + ۴۸۰ ص، رحلی.

دائرةالمعارف زن ایرانی (ج ۲): رابعه قزداري - یوتیک / ۱۳۸۲، بیست و چهار + ۴۸۱ تا ۹۱۸، رحلی.

عناوین مقالات وی بدین قرار است: اجاق قراقی (ج ۱، ص ۶۰-۶۱)؛ گلیم بافی (ج ۲، ص ۷۸۸-۷۹۰)؛ معرق روی چوب (ج ۲، ص ۸۵۷-۸۶۰)؛ ملیله سازی (ج ۲، ص ۸۷۰-۸۷۲).
با تدقیق در آنچه گذشت درمی یابیم که:

۵۷۶ مدخل، یعنی یک سوم مدخل های دایرة المعارف (۳۳/۸۸ درصد) توسط ۱۰ نویسنده تألیف شده است. این نویسندگان به ترتیب کثرت مقالات عبارتند از: شهرین گودرزی رشدیه (۱۳۳ مقاله)، علیرضا اقتداری (۹۶ مقاله)، هومن فرهی (۸۷ مقاله)، اسدالله معظمی گودرزی (۷۷ مقاله)، اصغر اسماعیلی تازه کندی (۴۲ مقاله)، هومان شمس (۳۶ مقاله)، مینا احمدیان (۲۸ مقاله)، مریم جعفری نائینی (۲۶ مقاله)، فرخنده خسرویانی (۲۶ مقاله)، نادره جلالی (۲۵ مقاله).
۲۸۶ مدخل یعنی کمی بیش از یک پنجم مدخل ها (۲۲/۸۱ درصد) توسط ۹۱ نویسنده تألیف شده است.

موضوعات دایرة المعارف و تعداد مدخل ها

- کلیات (۱۱۲ مدخل)
- زنان اساطیری و تاریخی پیش از اسلام، زنان شاهنامه و... (۱۹۲ مدخل)
- زنان بعد از اسلام (۶۶۱ مدخل)
- بناها، اماکن و زیارتگاه ها (۲۲۵ مدخل)
- مدارس و آموزشگاه ها (۱۳۸ مدخل)
- نمایش و تئاتر (۴ مدخل)
- عناوین و القاب زنان (۲۱ مدخل)
- هنر و هنرهای دستی (۳۷ مدخل)
- گیاهان و داروها (۶ مدخل)
- مسائل فقهی (۲۴ مدخل)
- کتاب (۴۴ مدخل)
- مطبوعات (۴۱ مدخل)
- مجامع و مراکز زنان (۴۹ مدخل)
- آداب و سنن، باورها، پوشاک و آرایش (۱۴۶ مدخل)

منابع و مأخذ

- مدخل های متکی بر یک مأخذ:
- ۸۱۳ مدخل یعنی نزدیک به نیمی از مدخل های کتاب (۸۲ / ۴۷ درصد) با ارجاع به یک مأخذ نوشته شده اند که ۶۰۳ مدخل آن برگرفته از ۱۱ کتاب زیر است:

 ۱. مشاهیر زنان ایرانی و پارسی گو (۳۲۵ مدخل)
 ۲. خاتون هفت قلعه (۷۰ مدخل)
 ۳. دانشنامه زنان فرهنگساز ایران و جهان (۴۷ مدخل)
 ۴. از خشت تا خشت (۳۶ مدخل)
 ۵. کارنامه زنان مشهور ایران (۳۰ مدخل)

۱۲. پروین مصلی (۲۲ مقاله)
۱۳. شهره جلال پور (۱۹ مقاله)
۱۴. آنوشیک ملکی بخشمندی (۱۶ مقاله)
۱۵. پروین اسرافیلی (۱۳ مقاله)
- ۱۶-۱۸. زینب مشتاقی، عبدالله کیایی فرید، فاطمه صدیق تنکابنی (هر کدام ۱۲ مقاله).
۱۹. فهیمه سیفی نهاوندی (۱۱ مقاله)
- ۲۰-۲۱. کوروش نوروز مرادی، نسرتین مسعودی (هر کدام ۱۰ مقاله).
۲۲. آریتا غفوری (۹ مقاله)
- ۲۳-۲۵. مسعود کوهستانی، محمد حسین خسروپناه، روزبه زرین کوب (هر کدام ۸ مقاله).
- ۲۶-۳۰. نزهت احمدی، بختیار اقتداری نمین، خدیجه بوتراپی، محسن بهلولی، امیرعباس صابر (هر کدام ۷ مقاله)
- ۳۱-۳۳. پرویز رجبی، مریم صفری کوپائی، مریم مایلی هندو (هر یک ۶ مقاله).

- ۳۴-۳۵. شیده شهریاری، آندرانیک هویان (هر کدام ۵ مقاله)
- ۳۶-۴۲. بهروز امامی اردستانی، شیرین بیانی، عباس جلالی، عبدالله دده زاده، رحیم رئیس نیا، شهناز رازپوش، مرجان رضایی (هر کدام ۴ مقاله).
- ۴۳-۵۴. فرحناز اردانی، مریم جوادی کرمانی، بشری دلریش، منیژه ربیعی، منوچهر ستوده، عادل شیرالی، مسعود عرفانیان، سید فرید قاسمی، روح انگیز کراچی، نسترن گلریز، افسانه منفرد، کتایون نمیرانیان (هر کدام ۳ مقاله)
- ۵۵-۷۰. فرشته آهنگری، اکرم ارجع، محمد تقی امامی، مراد علی توانا، شهین حسینی، فیروزه دلفانی، رقیه رسولی، سوسن فرهنگی، مریم فلاحتی، مهین فهیمی، میرجلال الدین کزازی، محمد گلبن، کتایون مرزاپور، محمدرضا ناجی، فروغ نوری اصفهانی (هر کدام ۲ مقاله).
- ۷۱-۱۰۰. زینب احمدی، محمد علی اسلامی ندوشن، مهیبز اسماعیل پور، سوسن اصیلی، فریبا افتخار، سفانه انجم افروز، مریم پاشا، اکبر ثبوت، ژیلای چینی ساز، فرامرز حاج منوچهری، علی اصغر حقدار، ولی الله درودیان، زهره زرشناس، سید صادق سجادی، پوری سلطانی، منصوره شجاعی، مسعود صفری، فرامرز طالبی، مهبانو علیزاده، ستار عودی، مهدی قریب، پریسا کرم رضایی، شهرزاد مجدزاده، مصطفی محقق داماد، رحیم مسلمانیان قبادیانی، جمال میرصادقی، سید علیرضا میرعلی نقی، مریم نیک بخش، علی اکبر وحدتی، مریم همایون افشار (هر کدام یک مقاله).

همچنین ۱۷ مقاله نویسندگان مشترک دارد:

- اسدالله معظمی گودرزی و علیرضا اقتداری (۱۴ مقاله)
 - اسدالله معظمی گودرزی و زینب مشتاقی (۲ مقاله)
 - علیرضا اقتداری و مریم جعفری نائینی (یک مقاله)
- علاوه بر آنچه گذشت نام «فاطمه بالغی دماوندی» که چهار مقاله دایرة المعارف را به خود اختصاص داده در لیست اسامی مؤلفان نیامده است. با احتساب وی تعداد نویسندگان به ۱۰۱ نفر افزایش می یابد.

۶. مدارس جدید در دوره قاجاریه: بانیان و پیشروان (۲۴ مدخل)
 ۷. لغت نامه دهخدا (۲۰ مدخل)
 ۸. دائرة المعارف فارسی (۱۶ مدخل)
 ۹. تذکره بغراخانی (۱۳ مدخل)
 ۱۰. دائرة المعارف تشیع (۱۱ مدخل)
 ۱۱. گزارش ملی سازمان های غیردولتی زنان... (۱۱ مدخل)
- هم چنین ۲۱۰ مدخل دیگر که با ارجاع به یک مأخذ نوشته شده برگرفته از ۹۶ کتاب است.
- مدخل های متکی بر دو مأخذ:
 ۲۴۰ مدخل یعنی یک هفتم مدخل ها با ارجاع به دو مأخذ نوشته شده است.
- تحقیقات میدانی
 ۲۸ مدخل متکی بر تحقیقات میدانی است.
- مأخذ ندارد
 مأخذ دوم مدخل ذکر نشده است.
- مدخل های بیش از دو مأخذ
 ۶۱۷ مدخل یعنی کمی بیش از یک سوم مدخل ها متکی بر بیش از دو مأخذ است.

مقالات بلند

- در دائرة المعارف زن ایرانی ۹ مقاله بلند که ۵ تا ۱۷ صفحه دارند درج گردیده است.
- آستانه حضرت معصومه علیها السلام / سید صادق سجادی، ص ۲۹ – ۳۶ (ص ۸).
- اجرت المثل / مصطفی محقق داماد، ص ۶۳ – ۶۸ (ص ۵).
- بیمه زنان / پروین اسرافیلی، ص ۲۳۶ – ۲۴۰ (ص ۵).
- پوشاک / فهیمه سیفی نهاوندی، ص ۲۷۹ – ۲۸۴ (ص ۵).
- حجاب / دفتر دائرة المعارف، ص ۳۷۲ – ۳۷۸ (ص ۷).
- زن در دوره ساسانیان / شهره جلال پور، ص ۵۲۹ – ۵۳۵ (ص ۶).
- زیورآلات / فهیمه سیفی نهاوندی، ص ۵۸۷ – ۵۹۵ (ص ۸).
- عروس / علیرضا اقتداری، ص ۶۸۷ – ۷۰۴ (ص ۱۷).
- فاطمه / دفتر دائرة المعارف، ص ۷۱۷ – ۷۲۲ (ص ۶).

مقالات کوتاه

- در دائرة المعارف زن ایرانی مدخل هایی که ۱ تا ۴ سطر دارند بالغ بر ۱۵۳ مدخل می شود که ۹ درصد مدخل های دائرة المعارف است.
- یک سطر: «سمن بر» کوتاه ترین مدخل است که با حذف کتاب شناسی آن یک سطر دارد و چنین است: «سمن بر، از زنان شاهنامه، زنی کابلی که دایه سمن ناز بود.» (ج ۲، ص ۶۲۷).
- دو سطر: مدخل های ذیل با حذف کتاب شناسی، هر یک دو سطر دارند: امه الرحیم (ص ۱۳۹)؛ بلقیسه (ص ۲۰۲)؛ جمیله (ص ۳۴۶)؛ حبابه (ص ۳۶۹)؛ حره (ص ۳۸۴)؛ دختر سجستانیه (ص ۴۵۵)؛ زینب (ص ۵۷۹)؛ زینب اسعدیه (ص ۵۸۰)؛ زینب عجلیه (ص ۵۸۵)؛ سیده

- (ص ۶۳۱)؛ شاه بانو (ص ۶۴۰)؛ صلحیه خانم (ص ۶۶۴)؛ عقیله (ص ۷۱۱)؛ غالیه اصفهانی (ص ۷۱۴)؛ فاضله سمرقندی (ص ۷۱۵)؛ فاطمه فارسی (ص ۷۲۸)؛ کنیز فاطمه (ص ۷۸۰)؛ کوبک خراسانی (ص ۷۸۰)؛ گلچهر (ص ۷۸۶)؛ ماه تاج خانم مخفی (ص ۸۰۹)؛ ماهی جلایر (ص ۸۱۰)؛ مونسه (ص ۸۷۸).

- سه سطر: مدخل های ذیل با حذف کتاب شناسی، هر یک سه سطر دارند: ام احمد (ص ۱۰۴)؛ ام الفضل هبه الله (ص ۱۰۶)؛ ام کلثوم واعظه بکرآبادی (ص ۱۳۷)؛ امه الله (ص ۱۳۹)؛ انجمن بانوان دوستدار علم اراک (ص ۱۴۷)؛ انجمن خیریه بانوان ارمنی قزوین (ص ۱۵۰)؛ انجمن خیریه بانوان ارمنی همدان (ص ۱۵۱)؛ انجمن خیریه زنان ارمنی مسجد سلیمان (ص ۱۵۳)؛ تقیه اصفهانی (ص ۳۲۶ – ۳۲۷)؛ جلایب (ص ۳۴۳)؛ حره (ص ۳۸۴)؛ حلوا ام البنین (ص ۳۹۶)؛ حورا (ص ۴۰۱)؛ خجسته (ص ۴۱۶)؛ خشابه (ص ۴۲۹)؛ خمار (ص ۴۳۰)؛ دختر غزالی (ص ۴۵۶)؛ زینب اسعدیه (ص ۵۸۰)؛ زینب همدانی (ص ۵۸۶)؛ ست آرزیمه اصفهانی (ص ۶۱۲)؛ ست الجلیل اصفهانی (ص ۶۱۲)؛ ست القضاة (ص ۶۱۳)؛ ست الناس اصفهانی (ص ۶۱۳)؛ ستکا (ص ۶۱۳)؛ ست ناز اصفهانی (ص ۶۱۳)؛ ستیه (ص ۶۱۴)؛ ستی زرین (ص ۶۱۴)؛ شاهی (ص ۶۴۳)؛ شریفه (ص ۶۴۸)؛ صراحی (ص ۶۶۴)؛ ضوه اصفهانی (ص ۶۶۷)؛ ظفر باثوبه اصفهانی (ص ۶۷۷)؛ عاقله (ص ۶۷۹)؛ عایشه (ص ۶۸۱)؛ دو نفر؛ عصمت (ص ۷۰۶)؛ عصمت بیگم (ص ۷۰۷)؛ غنیمه اصفهانی (ص ۷۱۴)؛ فاخته همدانی (ص ۷۱۵)؛ فاطمه (ص ۷۱۵ – ۷۱۷)؛ چهارنفر؛ فاطمه سلطان (ص ۷۲۶)؛ فاطمه وزان (ص ۷۳۰)؛ فخرالنسا اصفهانی (ص ۷۳۴)؛ فرخ خانم (ص ۷۳۵)؛ قلعه خترنائین (ص ۷۶۴)؛ قمر (ص ۷۶۹)؛ کریمه (ص ۷۷۵)؛ کلفت (ص ۷۷۷)؛ کمالیه (ص ۷۷۸)؛ گوهر بیگم آذربایجانی (ص ۷۹۲)؛ لبابه کردی (ص ۷۹۹)؛ لقا (ص ۷۹۹)؛ مستور (ص ۸۵۰)؛ مشک (ص ۸۵۵)؛ معتزه اصفهانی (ص ۸۵۷)؛ ملیله نیشابوری (ص ۸۷۲)؛ منور خانم (ص ۸۷۴)؛ مونسه خاتون ایوبی (ص ۸۷۸)؛ نسایی (ص ۸۹۲)؛ نهانی اصفهانی (ص ۹۰۲)؛ همدمی (ص ۹۱۴).

- چهار سطر: مدخل های ذیل با حذف کتاب شناسی، هر یک چهار سطر دارند: اسما (ص ۹۱)؛ اسما خاتون (ص ۹۱)؛ ام ابیها (ص ۱۰۴)؛ ام العباس سکینه (ص ۱۰۵)؛ ام انس فارسی (ص ۱۳۰)؛ ام عبدالله زینب عجلی (ص ۱۳۵)؛ ام کلثوم (ص ۱۳۶)؛ امه الحق (ص ۱۳۸)؛ امه الرحمن (ص ۱۳۹)؛ امه القاهر (ص ۱۳۹)؛ امه الله خاتوم کردهکاری (ص ۱۳۹)؛ انجمن زنان ارمنی دوستدار کلیسا. اهواز (ص ۱۵۳)؛ بانوده (ص ۱۷۲)؛ بانوسرکلاه (ص ۱۷۳)؛ بانو صحرا (ص ۱۷۳)؛ بانو کندال (ص ۱۷۳)؛ بریهه (ص ۱۸۵)؛ تقیه (ص ۳۲۶)؛ ثواب همدانی (ص ۳۳۷)؛ جویرییه خاتون هکاری (ص ۳۴۷)؛ جهانگیری، مریم (ص ۳۵۳)؛ حسابی، گوهرشاد (ص ۳۸۵)؛ حورستی (ص ۴۰۱)؛ حیات (ص ۴۰۲)؛ خان بختیاری (ص ۴۱۲)؛ خانی جان خانم (ص ۴۱۶)؛ خجسته (ص ۴۱۶)؛ خدیجه نیشابوری (ص ۴۲۳)؛ زئی ری چی (ص ۵۰۳)؛ ستیه خاتون گورانی (ص ۶۱۴)؛ سلطان بیگم (ص ۶۲۶)؛ شریفه نیشابوری (ص ۶۴۸)؛ شفیعه بانو (ص ۶۵۰)؛ شهرزاد اصفهانی (ص

۵. درباره برخی از مدخل‌هایی که به مطبوعات اختصاص دارد می‌توان گفت: به صرف این که مدیر یا سردبیر نشریه‌ای زن بوده، با وجود آن که محتوای نشریه هیچ پیوندی با موضوع زن نداشته مقاله‌ای به نام آن نشریه تألیف شده که از آن جمله است: پیک روز؛ سپیده فردا؛ مجله انجمن کتابداران ایران؛ مجله پهلوی نامه؛ مجله پیک دانش آموز؛ مجله در خدمت مردم؛ مجله رنگین کمان نو؛ مجله مهر؛ مجله نامه صنعت نفت ایران؛ مجله نفت ایران.

۶. برخی از مدخل‌هایی که به کتاب اختصاص داده شده، رمان‌هایی هستند عاشقانه که جای آن در این دایرة المعارف نیست و اگر قصد و نیت این بوده که رمان‌ها و قصه‌های عاشقانه نیز در دایرة المعارف زن ایرانی آورده شود باید گفت صدها کتاب به نسیان رفته است. از جمله کتاب‌هایی که مدخلی به آن اختصاص داده شده:

– دختر رعیت، محمود اعتمادزاده (ج ۱، ص ۴۵۴).

– زیبا، محمد حجازی (ج ۲، ص ۵۷۸).

– سنگ صبور، صادق چوبک (ج ۲، ص ۶۲۸).

– هما، محمد حجازی (ج ۲، ص ۹۱۲).

– شوهر آهو خانم، علی محمد افغانی (ج ۲، ص ۶۵۳-۶۵۴).

– شمس و طغرا، محمدباقر میرزا خسروی (ج ۲، ص ۶۵۲-۶۵۳)

۷. برخی از مدخل‌ها پیوندی با زن ایرانی آن هم با تعاریفی که در مقدمه دایرة المعارف شده ندارد:

الف – «آسیه» (ج ۱، ص ۳۶-۳۷)، وی زنی از اهالی مکه بوده که در بیان حدیث تبحر داشته ولی ارتباطی با موضوع زن ایرانی ندارد.

ب – دختران و زنانی که منسوب به خاندان صلاح‌الدین ایوبی بوده و انتسابی نیز به ایران ندارند، معلوم نیست به چه دلیل در شمار زنان ایرانی قرار گرفته‌اند. از آن جمله است: ضیفه خاتون ایوبی (ج ۲، ص ۶۶۸)؛ عذرا خاتون ایوبی (ج ۲، ص ۶۸۶)؛ ملکه خاتون ایوبی (ج ۲، ص ۸۶۸)؛ مونسه خاتون ایوبی (ج ۲، ص ۸۷۸) و...
 ج – شجره‌الدردختر سلطان مصر (ج ۲، ص ۶۴۳) چه ربطی به زنان ایران یا فرهنگ و ادبیات ایران دارد.

د- مقاله «اجتهاد» (ج ۱، ص ۶۱-۶۳) هیچ ارتباطی با موضوع زن ندارد.

۸. دو مدخل بدون مأخذ است:

– معبد داش کسن زنجان (ج ۲، ص ۸۵۶-۸۵۷).

– بی‌بی بارگاه (ج ۱، ص ۲۱۶).

۹. غلط‌های تایپی نسبتاً زیاد است که اشاره بدان‌ها در مجال این مقال نیست.

۱۰. در تنظیم ترتیب الفبایی مدخل‌ها دقت کافی صورت نگرفته است.

۱۱. در این دایرة المعارف بسیاری از زنان برجسته ایران بعد از اسلام به فراموشی رفته‌اند.

در پایان لازم است تأیاد آور شود که تهیه و تدوین متون مرجع، امری بس دشوار است و همین خود می‌تواند کاستی‌هایی را در پی داشته باشد. بیان این کاستی‌های به معنای کم‌اهمیت تلقی نمودن این متون نیست، بلکه تلاشی است در جهت ارتقای هرچه بیشتر این آثار.

۱۲۸۸؛ شهر بانوارم (ص ۶۵۹)؛ صاحب (ص ۶۶۳)؛ ضوء النهار همدانی (ص ۶۶۷)؛ ظریفه طبری (ص ۶۷۷)؛ عاشورا (ص ۶۷۹)؛ عصمت سمرقندی (ص ۷۰۷)؛ عصمة‌الدین (ص ۷۰۷-۷۰۸)؛ عفاف (ص ۷۰۹)؛ فاطمه (ص ۷۱۶-۷۱۷)؛ چهارنفر؛ فاطمه اصفهانی (ص ۷۲۲)؛ فاطمه بنت ابراهیم هکاری (ص ۷۲۳)؛ فاطمه طبری (ص ۷۲۸)؛ فاطمه قوال (ص ۷۲۸-۷۲۹)؛ فخری (ص ۷۳۴)؛ فردوس مطربه (ص ۷۳۵)؛ فیروزه شیرازی (ص ۷۳۸)؛ قما (ص ۷۶۹)؛ قمرستی حسن‌آبادی (ص ۷۶۹)؛ کریمه اصفهانی (ص ۷۷۵)؛ ماه (ص ۸۰۸)؛ مدریه دخترانه فرهنگ تبریز (ص ۸۲۹)؛ مریه (ص ۸۴۹)؛ معصومه بیگم (ص ۸۶۱)؛ ملک (ص ۸۶۵)؛ مونسه خاتون ایوبی (ص ۸۷۸)؛ مهین بانو (ص ۸۸۵)؛ میمونه (ص ۸۸۶)؛ نازیری (ص ۸۸۸)؛ نسرين نوش (ص ۸۹۲)؛ نهانی شیرازی (ص ۹۰۲).

کاستی‌ها و اشتباهات دایرة المعارف زن ایرانی

۱. سه مدخل به جای یک مدخل:

– «ژاله» (ج ۲، ص ۶۰۳)، «قائم مقامی، عالم‌تاج» (ج ۲، ص ۷۳۹)، «عالم‌تاج قائم مقامی» (ج ۲، ص ۶۷۹-۶۸۰)

۲. دو مدخل به جای یک مدخل:

الف – «خورشید بانو ناتوان» (ج ۱، ص ۴۶۰-۴۶۱)، «ناتوان» (ج ۲، ص ۸۸۷).

ب – «حیران خانم» (ج ۱، ص ۴۰۴)، «خانم حیران» (ج ۱، ص ۴۱۵).

پ – «بقعه بی بی زبیده» (ج ۱، ص ۱۹۰-۱۹۱)، «بقعه بی بی زبیده ری» (ج ۱، ص ۱۹۱).

ت – «فاطمه سلطان [نوه قائم مقام فراهانی]» (ج ۲، ص ۷۲۶)، «فاطمه سلطان خانم» (ج ۲، ص ۷۲۶-۷۲۷).

ث – «گوهر تاج خانم» (ج ۲، ص ۷۹۲-۷۹۳)، «گوهر خانم» (ج ۲، ص ۷۹۳).

ج – «گوهر شناس، ماهرخ» (ج ۲، ص ۷۹۴-۷۹۵)، «ماهرخ گوهر شناس» (ج ۲، ص ۸۰۹).

چ – «مدرسه دده خاتون»، «مدرسه دده خاتون اصفهان» (ج ۲، ص ۸۳۰).

ح – «مدرسه صدریه» (ج ۲، ص ۶۶۳-۶۶۴)، «مدرسه صدریه تهران» (ج ۲، ص ۸۳۵).

خ – «ستی النساء» (ج ۲، ص ۶۱۳-۶۱۴)، «ستی النساء» (ج ۲، ص ۶۱۶).

۳. دو مدخل برای «درج» آمده‌اند هم با یک معنی و مفهوم (ج ۱، ص ۴۶۰-۴۶۱).

۴. دو اصطلاح عرفانی در این دایرة المعارف گنجانده شده که عبارت‌اند از: «خال» (ج ۱، ص ۴۰۹) و «زلف» (ج ۲، ص ۵۰۸-۵۰۷). اگر بپذیریم که این دو اصطلاح عرفانی بارِ زنانگی داشته و این موجب گردیده تا مدخل‌هایی بدان اختصاص یابد؛ در این صورت این سؤال مطرح می‌شود که چرا جای اصطلاح‌های عرفانی دیگر خالی است؟ اصطلاح‌هایی چون: کرشمه، ناز، ابرو، مژه، وصال، بوس، چشم، لب و...